

Lema.

De uns cossos no quedaba sino una sombra, y el espíritu aunque sublime no bastaba para resistir la fuerza física del enemigo. — Moreno. —

Lo siti de Girona.

Epòmans novament tret sobre'l que esta immortal ciutat supri' dels francesos l'any 1809. (1).

5

Heroyca gesta dels avis — veig à contar
 Ab que guanyà nostra rassa — gloria immortal.
 Baldament sullau virla — al bon juglar;
 Que encara que ab accent vintech — alé tindrà
 Si l'guia la Santa Verge — y rep escalf
 Del foc sagrat que hi espurna — en nostras llars.

(1). A fi de donar al romans mes caràcter de localitat y de cenyir lo mes à la veritat històrica, lo autor ha fet menció especial de la proclamació de san Narcís per generalíssim, de la creuada sedentaria y de las compaynias de santa Bàrbara, de la professió en que molts moriren, de las cadenas ab esquellas prosadas per l'enemich com últim recurs per evitar la entrada de vittualla, y de alguns altres incidents notables del siti, encara que per condensarlos se haja perjudicat tal vegada la inspiració poètica.

En mitj de tres rius sentada — hi ha una ciutat
Que negrenchs castells en runas — ne té al voltant.
Semblan trencada ossamenta — de morts gegants
Que ans li foren continellas — sempre lleials.
Monjinch encara anomenan — al principal,
Per mes que un alberch de cabras — avuy es ja
Y de serps que en sas esletxas — hi fan son cau.
La ciutat se diu Girona, — noble ciutat
De antichs y ronechs hostatges, — d'alts campaners,
De murallas esvahidas, — fossos rasats
Y torras que trossejaren — lo foc y l'mall.
Fesomia n'té ben trista, — trist té l'esquart,
Que per fills ayriats d'el porta — fa' xexanta anys.
De pedra l'vestit que duya — per sos combats
Li cau esquinsat y a trossos, — — — mes tant se val:
Que l'helm té mes prén piels herbes — si es abollat,
Y l'penó que du' a la gloria — mes rich se fa'
Quant als sotrachs del contrari — cau esberlat.
De Girona y de son heroe — vos vull parlar.
Los que a la veu de la patria — vos bull la sanch,
Escolten aquesta gesta — al bon juglar:
Aixis l'inspire la verge — de Montserrat.

Barrats los portals se venhen — de la ciutat
Y de canons las murallas — plenas estan,
Guaytant totas las contradas — de aquell vast pla';
Que te' trenta mil francesos — al seu devant
Y li comanda del Imperi — un marescal.
Lo besar que foll somnia, — assedegat
Per la febra de la gloria, — fe'l mon esclau,
Y que li regnes ab sa espasa — vol esborrar
Afgant lo crit de patria — ab mars de sanch,
Al petjar la nova marcia — dels catalans
A Tirona n'ha sitiada — que n'es sa clau:
Mes ella s'es aixecada — com brau soldat,
Que quant la patria la crida — no conta may
A l'host ab qui ha de combatre, — ni li perills plany,
Ni la sanch que ha de costarli, — ni qui canra.
Be se'n recorda la Fransa — setgles passats,
Quant son rey Felip son princep — volque imposar ms.
Sota aquests murs marciats foren — llorens flagrants
Y l'nom d'atrexit que duya — quant va baixar.
Sa que be lluyta llavoras, — be lluytara;
Y si la patria plorosa — no li pot dar
Ausilis, y sola y debil — xensuda can,
Ja sap que qui mor ab gloria — resta immortal.
Llavors En Folch de Cardona — la comanda,
Que pels enemichs semblava — lo ale' del llamp,
Fant de sopte los delmava — en cent combats.
Avuy N'Alvarez hi tenen — per general,

Lluytar ab lo foc que en temples — y hospitals can
Dut per mortífera bomba, — lo cel ratllant
Y esferchint ab sas flamas — que omplen l'espai;
Lluytar sens tenir sortida, — desesperats,
Com lleó rugent que lluyta — dintre son cau:
;Ay! empresa es que corgela — fins als mes brans.
Ans al menys, per la metralla — dels forts guardats,
Llansarse pel pla' podian — a guerrear;
Y empaytant a l'host contraria — fins al seu camp,
Joyá era afalagadora — morir matant.
Ara, ni Monjuich retenen — ni altres baluards
Que caygueren fets esberlas, — quant los lleials
Que dintre s'hi defensavan — morts van quedar;
Ara, apretats dins lo cercol — de la ciutat,
Hantost no poden sortirne — del foso enlla;
Que a pochi passos los francesos — sempre ariscats,
Horrible foc per mil bocas — van etjegant
Y tenen oberta bretxa — per tots costats.
;Y ja va per quatre mesos — que estan lluytant!
L'enemich per fi s'avorolla — per dar l'assalt.
Com nuvolada que porta — la tempestat,
Així xuyt mil homes avansan — fusell en mà;
Com munts de irritadas onas — sobre l'rocam,
Sobre Girona s' desploman — la mort semblant,
Per quatre indrets embestintne, — per hont franch pas
Los don' la bretxa; y ja oxiran — carrers runats.
Tot es moviment y pressa — dins la ciutat;
Infatigable dita ordres — lo general
Y a tots los punts van correntne — sos edecants.

Alanson toth de generala — tots los timbals,
A sometent las campanas — ja van brandant
Y l'Sagrament las esglésias — ja han exposat.
Las donas, que a Dieu aixequin — lo cor vesant
Mentres que ls'homs, ab santa ira — van a lluytar.
Hothom corra, allá van tropas, — aqui prysans;
Fins los ferits son llet deixan — y arman son bras.
Lere', al lloch que li senyalan — cadascu' está,
Esperant la mort que vinga — si a' Deu li plau.
N'Alvarez sobre la bretxa, — dalt de cavall,
Ymperturbable, arrogantre — l'heroych esbart.
"De proba'ls hi qui sou, diulos, — l'hora ha arribat;
"Que no en va' vostra missaga — té avior preclar;
"Bal que a tants com morts caygueren — deixeu venjats;
"Bal que a la patria que us mira — fidels sian.
"Los butxins que la endogalan — recularan
"Y l' que mori, lo martiri — conquerirà."
Ja arriban, ja hi son, ja s'alsa — sangrent combat.
Que Deu ajudi l'heroisme — d'un poble bran!
Las bretxas de santa Mucia, — dels Memanys,
San Cristofol y l'Galvari — van atacant.
Ja saltan per sobre l'fosso, — ja son a dalt,
Trepitjant sanchnantas runas, — vidas dallant.
L'espetch se fa terrible, — per lo combat,
Que ls'mostres los repel-leixen — com uns titans.
Tots quants travessen la bretxa — morts van quedant,
Y arreu als de santa Mucia — fan recular
Y ls' del Galvari ls' segueixen — sensuts, delmats.

Aquellas legions francesas — fugen pèl camp,
Progenchs los fronts de vergonya — y li' cors irats;
Mes rofetas prest, se enfilan — pèls Alemanyas,
Mont casi bè, la victoria — los souriu ja.

Alli l' pahorós carnatje — fa' esgarrifar;
Alli s' guerreja com d' homes — no s' ha vist may;
Alli s' veuen en Akanti, — Blay de Fournias
Y quants capdills tè Girona — mes esforços
Que deixan per tot pont passan — vastres de sanch.
Alli s' Alvarez comanda, — obrintse piàs
Mont la mort ab mes greu furia — va' cabalcant;
Y apar un hèroe de Tomero — fent recular
A la mort, de pò' arraulida, — al seu devant.

Progench fum que li' fusells llançan — y omple l' espay
Tapa l' respir dels que s' batan — ja barrejats.

S' ouhen sospirs de agonía, — sabres dringar,
Cris dels que a la verge invocan — enragallats,
Descarregas y campanas — que van brandant.
Tots los que fugen, se enfonsan — en sots de sanch;
Sobre entranyas palpitantas — van caminant;
Y tres mortals horas lluytan — sens parar may
Fins que als nostres la victoria — ve' a coronà' ls.
No reculan, que ja fugen — los derrotats
Com si li' fuetegés lo geni — del seu mal fat;
Los gironins perseguint los — van fins al jela'
Semblant ombres venjadoras — dels que han finat;
Y l' sol, envotllat de núvols — color de sanch,
Per la terrible matansa — de aquell assalt
Derreda de las montanyas — espantat cau.

Diuhem que aquella nit d'Alvarez — ab fervor sant,
Per los brans que mort havian, — agenollat
Presaba als pens de un Sant Cristó, — singlotejant
Y las llágrimas cayentli — tot corat avall.
Ans lo siti no se acabi, — altres cauran.
L'acabament de esta gesta — vos ho dirá.

Set mesos fa, ^{r que} Girna — cercada n'es,
Desafiant l'ira del geni — que omnipotent
Guerrera fama l'pregona, — del mar dels gels
Fins d'África en los inmensos — brusants deserts.
; Si n'hi ha llansat per guanyarla — de combatents!
; Quants de la ciutat en runas — n'han mort al peu!
Heroyca s'soste, mes ; trista! — ; com se soste?
Semblan tétich cementiri — los seus carrers.
Als sants altars de la patria — hi aixeca ensens,
Mes ; Ay, qui en tos millors dias — t'ha vist y t'veu!

Ja ha perdut tota esperança — de salvament,
Que l' sociis de fora, sempre — clam y may ve.
Lo punyent cercol de ferro — que hi té l' francès
; Com es possible que l' trenguin — los sometents
Si tantost terra no tenen — hont posà'ls pens,
Si l' estranger los destrossa — per tot arreu?
; Bé n'hi aixecan de pregaris — al Déu del cel!
En sas immensas anguixas, — de ciris verts
Bé n'hi creman à la verge — de la Aperié!
Per sant Narcis, que de setgles — son patró n'és
Professó n' feren solemne — com may se feu,
Que fou per desagreujarlo — tribut cruent,
Pus sempre hi caygué com pluja — lo bombardeig.
De frares, y de brans joves, — y d' homes vells
Passaren llargas fileras — per los carrers
Poch à poch, sens transmutarse, — vers penitents,
Los ulls en terra y al Martir — aixecant prechs;
Y quant de las bombas queyan — al esclafeg,
Los devots que la sort duya — de un vol al cel,
Vots los altres sens comouner's, — vers penitents,
Ab fervor mes gran resaban — molts sagramts prechs;
Y la professó sa via — anava fent
Poch à poch, fins que la esglesia — li donà alberch.
; Ay, que ab ses sociis hi troban — piels sens flagells
Y ja n'han begut lo calzer — de amarga fél!
; Ay, que l' francès cada dia — mes los estremy
Y à cada entrebanch que troba — n'és mes crudel!
Perà sa ardidesa abatrer, — quant la mit sé

A cada hora etjega bombas — que ls'te' despertis;
Que l'son que endolsa sas penas — y ls'dona ale'
Fins li raca en las parpellas — dels brans guerrers.
Perque al abrich de mits foscas, — de cel cobert,
Ningú se arrisqui a dur novrs — als combatents,
Cadenas tenen fermadas — per tots indrets
Ab esquellas que avalotan — si un las empeny;
Y de sorpresa no hi deixan — entrar ni l'sent
Pera afalagar als heroes — en sos flagells.

La fam ab visatge horrible, — febris panteix
Y ulls sanchnosos que li escaldan — lo supriment
Va trncant totas las portas — ab planyent veu.
Las malalties desarmen — lo bras de fer;
La ma' famulencia, balba — deixa l'ivern;
Cada dia al foscar portan — morts a gavells;
Y com si ls'esprits s'alsessin — dels morts ensemps,
Cendrosa boyra hi resola — quant la nit ve',
Que per la ciutat se aixampla — ab baf de gel:
Y galopant va la pesta — d'allant valents.

Fins l'eura que encatiffava — payrals parets
Al bes de traydorras ratxas — grega s'marceix.
La corrent del riu se emporta — mortals gemechs
Que son tant sols vessó feble — d'altres mes greus
Que alson mártirs de la patria — quant van cayent.

Ab tantas fatigas d'Alvarez — se enmalalteix;
En jorns tan tristes, no deixa — pas lo govern,
Que al caurer, lo últim que caygui — diu que vol ser.
Envia l'gabaix missatges — per parlament;

Lo infens p'hor en el passé - que 'lo roba cruel
Lo monstre, que fa sa feyna - arren, arren,
Jus' des sas grapas se'n llinsa - de dol vestit,
De vindetas desvoladas - si n'hi ha, Dèu men!

¡Deu del cel! à canonadas — Girona ls' rep,
Que en parlantne de entregarse — d'ira se encien;
Y en senyal de que una tomba — vol ser no mes,
N'ha aixecat bandera negra — que llansa al vent
Campejant de fe' en penyora — sanchnanta creu.
— "Se han acabat los queviures, — diuhem planyents
Al capdill, los coratjosos — colrats guerrers;
"Forasta fam enarbola — als combatents;
"L'últim cavall que vos queda — demà menjem;
"No hi ha brassos que suportin — ja lo fusell."
En son llit N'Alvarez s'alsa — quant així sent
Y una mirada entorn llansa — com un llampech.
— "A la patria benaurada, — diu, ns' devem;
"Tot lo que ls' numantins feren — encara no hem fet.
"Si Deu vol dar ns tanta gloria, — deixen, deixen
"Que las flamas se ns emportin — ab roig mantell;
"Y per tot hont cayguin cendras — dutas pel vent
"Hi creixerán ufanosos — etorns llorers."

Pluytar mes, deliri fora — per cristians;
La patria als seus màrtirs terme — te assenyalat,
Que la feresa en los homes — Déu no vol pas:
Escolteu donchs de Girona — los derrers planys.

Ab llonga professió a S'Alvarez — han combregat
Y tot lo poble l' rodeja — singlotejant.

¡ Ab quina racansa l' plovan! — ¡ Ay, quins traballs!
Pahorós auguri al poble — ja esgarripar.

Diuen que tot vol rasarho — lo imich gabaix;
Ja se esmuny traydora mina — dins la ciutat;

Fexina ja n' apilonan — atrafegats.

Si l' primer tío s' hi tira — ¡ com bratlará!

Un capdill que l' nequit menja — surt a cavall
Y fent via a l' host contraria — plovan't se'n vá.

Lo salvar li seria — ~~mult~~ menys amarch.

Sas claus entrega lo noble — Blay de Fournas.

Quant los presoners se'n portan — a regne estrany,
Gens dir mot lo vin travessan — arrenclarats.

Sas frívolas fesonias — donan esglay,

La migranya de sas ànimas — pels ulls vessant.

Semblan calaveras horridas, — de fosch esguart,

Que arreballa de sas tombas — traydora mi

Y que pèl mon traquejada — malehint van

A aquell que son rejós tetrich — ha profanat.

Quant lo general se'n portan — encav malalt,

A bell doll los de Girona — tots van plovan't.

¡Si n'es de trist y fatidich — lo aden siuu!
Aquells ulls que ans enardian — a tants de braus,
Defallits se deixan caurer — quant va allunyant's
En la ciutat, de sa gloria — retaula sant
Y nequitos no'n sap traure — son trist esguart.
¡Quina feresia! un corp negre — entorn li va
Y s' diu que té de morirne — enmatzinat.

Avuy un humil sepulcre — li don' descans
Del sant patró de Girona — al bell costat,
Y l' poble als dos homenatge — ensemps los fa.
Mentres que esta aymada terra — mártirs ay tals
De nostra fé y nostra patria — veneri encar,
Ho tingan pas cap temensa, — oh catalans;
Que si nostra independencia — perillés may,
Be' sabem tots com un poble — se fa immortal.

